

‘Oorlogswinst’: veel van Nederlands sociale wetten dateren uit de nazitijd

Posted on 11 november 2023 by Redactie

‘Veel sociale wetgeving die kenmerkend is voor onze naoorlogse verzorgingsstaat is door de Duitse bezetter bedacht of op zijn minst in een stroomversnelling gebracht,’ stelt GERT JAN VAN SETTEN [in gesprek](#) met JAN MARTEN VISSER voor Wynia’s Week TV (WWTV). Dit videogesprek is ook beschikbaar als [podcast](#).

Van Setten promoveerde onlangs aan de VU in Amsterdam op de doorwerking naar het heden van wetgeving die tijdens de Duitse bezetting veelal op initiatief van de bezetter is opgesteld. Deze week verscheen de handelseditie van zijn proefschrift [‘Oorlogswinst. Bezettingsmaatregelen die bleven’](#).

Van Setten schetst hoe een groot gedeelte van de Rijksoverheid gewoon doorfunctioneerde na het hectische vertrek van koningin en regering. Dit was ook conform instructies die ambtenaren al voor de oorlog hadden ontvangen.

Barbaarse bezetting deed zich sociaal voor

Op initiatief van de Duitsers werden een groot aantal wetten uitgevaardigd die vaak een sociaal karakter hadden zoals ontslagbescherming, een grote herziening van het belastingstelsel, huurbescherming en het ziekenfondsbesluit. 'De Duitse bezetting is met dit soort maatregelen een grote stimulans geweest voor de na de oorlog verder ontwikkelde verzorgingsstaat,' stelt Van Setten.

Van Setten schetst ook een aantal gevallen waarin grote (staats-)bedrijven zoals PTT en NS hun macht uitbreidden gedurende de bezetting. 'Typische gevallen van oorlogswinst,' zo stelt hij.

Al met al rijst er een beeld op van een bezet land waarin recht en bruto onrecht op bijna schizofrene wijze naast elkaar bestonden en waarbij Nederlandse ambtenaren nauw samenwerkten met hun nazi-bazen. Van Setten haalt in dit verband de term 'Doppelstaat' aan: een staat met twee gezichten.

Na de oorlog is de *Commissie Bezettingsrecht* decennialang bezig geweest om het Nederlandse recht te zuiveren. Dit betekende soms dat onwenselijk 'bezettingsrecht' werd verwijderd, maar vaak ook dat wetten uit de oorlogsjaren werden geïntegreerd in de Nederlandse wetgeving.

Word donateur van Wynia's Week!

Wynia's Week en ook Wynia's Week TV (inclusief podcast) zijn helemaal gratis. Dat wordt mogelijk gemaakt door de vrijwillige bijdragen van lezers, kijkers en luisteraars. Doet u ook mee? **DONEREN** kan [HIER](#). Hartelijk dank!